

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут економічний

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи економічних теорій

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи економічних теорій
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Стефінін В.В.
Контактний телефон викладача	+38(067)2992171
E-mail викладача	stefinin.v@gmail.com
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Сьогодні людина перебуває постійно в економічних відносинах з іншими суб'єктами. Економіка входить у життя кожної людини. Вона є фундаментом будь-якого суспільства. Особливо зростає інтерес до основ економічної теорії в умовах ринкової економіки.</p> <p>Навчальна дисципліна належить до циклу дисциплін вільного вибору студентів. Основи економічних теорій — наука, яка закладає основи фаху будь-якого спеціаліста. Вона дозволяє бачити шляхи досягнення найкращих господарських результатів, осягнути досягнення людства в економічному розвитку, розібратись в процесах походження, примноження, розподілу і використання національного багатства, досягнення економічного процвітання — як на власному досвіді, так і в масштабах всього суспільства.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни є формування у молодих спеціалістів сучасне економічне мислення, адекватного специфіці соціально-економічних перетворень, що дасть змогу з нових світоглядних, концептуальних позицій усвідомити існуючі та гіпотетичні суперечності життя й використати їх у господарській практиці.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є допомогти студентам зрозуміти трансформаційні процеси в економіці України, проблеми перехідної економіки; зорієнтуватися у виборі ефективного управлінського рішення; засвоїти первинні навички раціональної економічної поведінки.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Результати навчання:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості функціонування економічної теорії на сучасному етапі розвитку суспільства; - теоретичні концепції походження економічних явищ і процесів; - етапи розвитку економічної теорії в Україні; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формувати власну позицію у ставленні до конкретних економічних явищ і процесів; - розвивати власні думки, базуючись на пройденому матеріалі; - дотримуватися вимог українського законодавства при здійсненні економічних операцій на практиці; - розрізняти особливості функціонування економічної теорії на різних етапах її функціонування. 	

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу - 90 год.					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			16		
практичні			14		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
II	231 Соціальна робота	третій	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Літерату ра	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Парадигма економічної науки. Економіка і економічна наука. Філософія економічної теорії. Об'єкт, суб'єкт, предмет та функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Цілі і значення вивчення економічної теорії. Економічна теорія та економічна політика. Позитивна і нормативна економічна наука. Цілі економічної політики.</p>	Лекція, практичне заняття	[1,4,7]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 2. Основні проблеми економічної організації. Поняття та основні елементи економічної системи. Структура економічної системи: виробничі економічні системи; цінові економічні системи; грошові економічні системи; фінансові економічні системи; фіскальні економічні системи; Функціонально-історичні типи економічних систем: традиційна економічна система; адміністративно-командна економічна система; ринкова економічна система; змішана економічна система; перехідна</p>	Лекція, практичне заняття	[1,2,3,6]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом

<p>економічна система. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Національні моделі економічних систем: американська модель економіки; шведська модель економіки; японська модель економіки.</p>					
<p>Тема 3 Форми організації суспільного виробництва. Виробництво, його зміст і значення. Структура виробництва. Фактори виробництва: земля, праця, капітал і підприємницький хист. Інформація як окремий фактор виробництва. Заміщення факторів виробництва. Форми господарювання. Товарне виробництво та його характерні риси. Товар і його властивості. Теорії вартості. Закон вартості та його функції. Сутність ринкової ціни та її особливості.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[3,4,5,6]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, розв'язати задачі</p>	<p>3 бали</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p>Тема 4. Гроші в ринковій економічній системі. Основні етапи та історизм розвитку грошей. Розвиток теорії грошових відносин: кількісна теорія грошей; теорія грошей класичної школи політичної економії; науковий внесок К. Маркса у розвиток теорії грошових відносин; маржиналізм як методологічна основа сучасних теорій грошових відносин; кейнсіанська парадигма у розвитку теорії грошей; сучасні монетаристські теорії грошей; сучасний синтез теорії грошей. Становлення та еволюція грошей. Суть грошей та функції грошей.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1,5]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, Пройти тестування до теми</p>	<p>3 бали</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>

Функціональні форми грошей.					
<p>Тема 5. Власність в економічній системі. Власність як економічна категорія. Суть власності, її економічні, юридичні та соціальні сторони. Об'єкти та суб'єкти власності. Принципи формування власності. Політичний, психологічний та національний аспект власності. Права власності в економіці. Структура власності за її типами, форми і види власності. Еволюція відносин власності. Відносини власності в змішаній економічній системі: особливості приватнокапіталістичної власності; постійний і змінний капітал; державна власність; кооперативна власність; корпоративна власність. Відносини власності в Україні.</p>	Лекція, практичне заняття	[1,3,5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 6. Ринок в економічній системі суспільства. Суть ринку необхідні умови його виникнення, розвитку та формування. Історизм ринкових відносин. Функції ринку. Структура сучасного ринку. Критерії розмежувань ринку: за економічним призначенням об'єктів ринкових відносин, за рівнем зрілості ринкових відносин, відповідно чинного законодавства, за адміністративно-територіальною ознакою та ін. Види ринків: предметів споживання, засобів виробництва, науково-</p>	Лекція, практичне заняття	[3,4,5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом

<p>технічних розробок та інформації, фінансів, валютний, нерухомості, праці, природних ресурсів, тіньовий ринок.</p> <p>Особливості становлення ринкових відносин в Україні.</p> <p>Інфраструктура сучасного ринку та її вплив на економічну діяльність.</p>					
<p>Тема 7. Домогосподарство в системі ринкових економічних відносин.</p> <p>Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин.</p> <p>Двоїста роль домогосподарств в економіці.</p> <p>Домогосподарства як постачальники ресурсів.</p> <p>Доходи і витрати домогосподарств. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження.</p>	Лекція, практичне заняття	[3,5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 8. Підприємство і підприємництво в ринковій економічній системі.</p> <p>Сутність підприємництва і умови його існування.</p> <p>Функції підприємництва.</p> <p>Суб'єкти, об'єкти і види підприємницької діяльності. Сучасні форми малого, середнього і великого підприємництва.</p> <p>Організаційно-правові форми підприємництва в Україні. Підприємницький ризик. Морально-етичні принципи підприємництва.</p> <p>Підприємство, його суть, основні ознаки і особливості.</p>	Лекція, практичне заняття	[2,4]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	
<p>Тема 9. Теорія фірми: витрати, доходи та результати діяльності.</p> <p>Суть і види витрат виробництва. Економічні та</p>	Лекція, практичне заняття	[4]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до	3 бали	

<p>бухгалтерські витрати. Витрати в короткостроковому періоді. Загальні витрати. Загальні постійні та загальні змінні витрати. Середні загальні витрати, середні постійні витрати, середні змінні витрати, граничні витрати. Витрати в довгостроковому періоді. Ефект масштабу. Собівартість продукції. Види та шляхи зниження собівартості.</p>			практично го заняття		
<p>Тема 10. Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки. Сутність і особливості аграрних відносин. Місце сільського господарства в національній економіці. Ресурсний потенціал аграрного сектору економіки, його оцінка і зростання. Земельна рента, її сутність, форми та розподіл. Альтернативне використання землі. Ціна землі. Сучасні проблеми інтенсифікації сільського господарства в Україні.</p>	Лекція, практичне заняття	[2,5,7]	Опрацюва ти лекційний матеріал, підготува тися до практично го заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 11. Конкуренція і монополія в ринковій системі. Конкуренція як категорія ринкової економіки. Умови виникнення та суть конкуренції. Види конкуренції. Форми і моделі ринкової конкуренції. Форми і методи конкурентної боротьби. Закон конкуренції. Методи цінової і нецінової конкуренції. Нечесна конкуренція. Класифікація монополій. Досконала і недосконала ринкова</p>	Лекція, практичне заняття	[1,4,7]	Опрацюва ти лекційний матеріал, підготува тися до практично го заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом

конкуренція. Суть монополій та причини їх виникнення. Олігополія і монополістична конкуренція. Регулювання конкуренції державою, її антимонопольні дії.					
Тема 12. Макроекономіка та система національного рахівництва. Сутність, цілі й інструменти макроекономічної політики. Макроекономіка — сукупність взаємопов'язаних виробників і споживачів товарів і послуг. Теоретичні засади та принципи побудови системи національного рахівництва.	Лекція, практичне заняття	[3,5,9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
Тема 13. Економічне зростання та циклічні коливання в економіці. Суть та типи відтворення. Відтворення сукупного суспільного продукту. Відтворення природних ресурсів, робочої сили, виробничих відносин. Національний доход і національне багатство, їх сутність та структура. Економічне зростання: види, фактори. Економічна рівновага і циклічність суспільного виробництва.	Лекція, практичне заняття	[5,9,12]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
Тема 14. Фінансова та фіскальна системи в ринковій економіці. Сутність і функції фінансів. Фінансова система та її структура. Місце державних фінансів у фінансовій системі. Бюджетна система України. Доходна та видаткова частина державного бюджету, джерела	Лекція, практичне заняття	[6,8,11]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом

надходжень і напрями видатків. Бюджетне сальдо. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Стан державного бюджету України. Державний борг, його структура, значення. Фінансова політика держави.					
<p>Тема 15. Держава в ринковій економічній системі.</p> <p>Об'єктивні основи державного регулювання економіки. Ринок і держава як регулятори економічних відносин. Економічні і адміністративні методи регулювання. Еволюція державного регулювання в умовах переходу до ринку. Досвід державного регулювання економіки в зарубіжних країнах. Економічні функції держави.</p>	Лекція, практичне заняття	[1,9,10]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 16. Закономірності розвитку світового господарства.</p> <p>Об'єктивні основи сучасного світового господарства. Основні форми міжнародних економічних відносин. Структура та суб'єкти світового ринку. Міжнародна торгівля. Теорія абсолютної і відносної переваг зовнішньої торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Мито та його види. Імпортні квоти та немитні бар'єри. Митні союзи. Економічні аргументи “за” і “проти” протекціонізму. Ефективність світової торгівлі. Вивіз капіталу. Експорт підприємницького капіталу. Позичковий</p>	Лекція, практичне заняття	[1,8,11]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3 бали	До наступного заняття за розкладом

капітал. Міжнародні науково-технічні відносини. Валюта. Валютний курс і три світові системи валютних курсів.					
Тема 17. Глобалізація, інтернаціоналізація та загальнонаціональні проблеми людства. Глобальна економіка та її основні риси. Причини виникнення та соціально-економічна сутність глобальних проблем. Основні глобальні проблеми сучасності та їх класифікація. Шляхи розв'язання глобальних проблем. Поняття і визначення інтернаціоналізації. Індикатори інтернаціоналізації економічних відносин. Етапи інтернаціоналізації економічних відносин. Становлення глобальної економіки. Транснаціональні корпорації. Інституційні засади світової економіки. Інтернаціоналізація вартісних відносин. Глобальна економічна диференціація. Україна на шляху до системи глобальної економіки.	Лекція, практичне заняття	[1,4,7,12]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	2 бали	До наступного заняття за розкладом
Підсумкове заняття	Підсумкова робота			50	
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p>100 балів 50 протягом семестру 50 на залік</p> <p>Зараховано-“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>Зараховано-“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко</p>				

	<p>формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;</p> <p>Зараховано-“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>Незараховано – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Семінарські заняття	<p>Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни</p>
7. Політика курсу	
<p>- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);</p> <p>- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;</p> <p>- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».</p> <p>Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).</p> <p>Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка / за ред. С. Панчишина, П. Остоверха. – [4-те вид., випр. і доп.] – К. : Знання, 2006. – 723 с. 2. Вступ до економічної теорії . Підручник. Видання третє, доповнене. За ред. З. Ватаманюка. – Львів: ” Новий світ – 2000 ”, 2006. – 6-46 с. 3. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії : Навч. посіб. – К.: Знання, 2006.- 14-37 с. 4. Економічна теорія / Під редакцією Предборського В.А. – К.: Кондор, 2007.- 10-37 с. 5. Економічна теорія: навчальний посібник для студентів ВНЗ / М. Д. Романюк, О. І. Ємець, Н. П. Репела, Я. І. Татунчак. – Рек. МОН. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2017. – 592 с. 6. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – 4 – 40 с. 7. Макроекономіка та макроекономічна політика. / За ред. А.Ф.Мельник. – К.: Знання. – 2008. – 595с. 8. Мельник Л.Ю., Макаренко П.М. Економічна теорія – політекономічний контекст. – Навчальний посібник. К.: Кондор, 2016. – 524 с. 9. Михасюк Р.І., Мельник А.Ф., Крупка М.І., Залога З.М. Державне регулювання економіки. – К.: Атіка., 2002. – 630с. 	

10. Поплавської Ж.В. Основи економічної теорії: Навчальний посібник – НУ «ЛП», 2010. – 301 с.   11. Пушкаренко П.І. Економічна теорія. Модульний Курс: підручник - Суми: Університетська книга, 2011.- 384 с.   12. С.В. Мочерний, В.Г. Скотник. Основи економічної теорії: Підручник. -Львів: Новий світ-2000, 2006.- 8-75с.

Викладач _____

Стефінін В.В.